

D) Tíz évi mérleg a johannisbergi szőlők terméséről 1863—1872. években.

É v	B e v é t e l						K i r á s										Több vagy kevesebb									
	Üveghőn eladott borért		Hordóban eladott borért		különféle bevétel, törvényért stb.		Összes bevétel		szőlőművelési költség		különféle szőlőművelési költség		szőlőművelési költség		szőlőművelési költség				szőlőművelési költség		szőlőművelési költség		szőlőművelési költség			
	Hordóban eladott borért		Hordóban eladott borért		különféle bevétel, törvényért stb.		Összes bevétel		szőlőművelési költség		különféle szőlőművelési költség		szőlőművelési költség		szőlőművelési költség		szőlőművelési költség		szőlőművelési költség		szőlőművelési költség		szőlőművelési költség			
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.		
1863	17.024	2	55.829	45	676	40 ³ / ₄	73.530	27 ³ / ₄	1664	20 ³ / ₄	738	38	733	25	648	9	481	41	284	45	5712	11	10.263	9 ³ / ₄	63.267	18 ¹ / ₄
1864	10.595	23	24.676	52	577	52 ³ / ₄	35.850	7 ³ / ₄	1660	11	534	30	360	25	1040	13	400	51	157	20	2669	19	6823	19	29.026	48 ³ / ₄
1865	13.450	57	10.017	—	697	52	24.165	49	1624	9	531	48 ³ / ₄	650	18	1076	58	478	14	214	54	2610	43 ³ / ₄	7187	5	16.978	44
1866	12.449	9	48.322	—	457	18	61.228	27	1580	38 ³ / ₄	551	31	563	33	1249	48	424	25	178	24	3917	42	8466	1 ³ / ₄	52.762	25 ¹ / ₄
1867	11.446	22	11.454	—	360	34 ³ / ₄	23.260	56 ³ / ₄	1543	57	680	6	614	3	1471	41	295	17	406	22 ³ / ₄	9308	14 ³ / ₄	14.269	41	8991	15 ³ / ₄
1868	12.333	6	8997	30	630	—	21.960	36	1577	20	661	24	1063	28	1635	15	270	57	155	15	3297	48	8661	27	13.299	9
1869	16.281	15	61.818	—	186	19 ³ / ₄	78.285	34 ³ / ₄	1571	37	796	35 ³ / ₄	571	—	1444	22	141	5	185	5	8232	25 ³ / ₄	12.942	10 ² / ₄	65.348	24
1870	8270	31	12.415	—	228	2 ¹ / ₄	20.913	33 ³ / ₄	1615	18 ² / ₄	533	56 ¹ / ₄	491	12	1470	5	229	55 ² / ₄	136	27 ² / ₄	3501	34 ¹ / ₄	7978	29	12.935	4 ¹ / ₄
1871	15.643	19	13.937	—	452	5	30.032	24	1806	45	609	—	297	40	1140	36	4382	19	568	22	7185	6 ² / ₄	15.989	48 ² / ₄	14.042	35 ² / ₄
1872	19.279	45	3550	31	514	58	23.845	14	1959	38 ² / ₄	1285	7 ³ / ₄	140	37	1381	3	3788	47 ¹ / ₄	483	34	14.301	4 ² / ₄	23.339	47	5	27
Összeg	136.773	49	251.017	38	4781	43	392.573	10	16.603	50 ¹ / ₄	6872	37 ¹ / ₄	5465	41	12.558	40	10.893	31 ³ / ₄	2770	29	60.736	9	115.920	58 ¹ / ₄	276.652	11 ³ / ₄
10 évi átlag	13.677	22 ⁹ / ₁₀	25.101	45 ⁸ / ₁₀	478	10 ³ / ₁₀	39.257	19	1660	23	687	15 ⁷ / ₁₀	548	34 ¹ / ₁₀	1255	52	1089	21 ¹ / ₁₀	277	29 ⁹ / ₁₀	6073	36 ⁹ / ₁₀	11.592	59 ⁹ / ₁₀	27.665	13 ¹ / ₁₀

A bécsi nemzetközi gazdasági congressus határozatai a mezőgazdaságra nézve hasznos madarak védelmét illetőleg.

(Gróf Lázár Kálmántól.)

(Vége.)

Ugy hiszem, minden szakember egyetért velem abban, hogy a congressusnak nem kellett volna beérnie tilalmi rendszabályok hozatalával, hanem egy lépéssel tovább menve Brehm javaslatát legalább részben magáévá tenni és kimondani azt, miszerint szükségesnek tartja: hogy a természetrajznak a népiskolában nagyobb tér nyitassék, egy — minden kívánalmaknak megfelelő munka irassék a hazai hasznos állatok- és növényekről, végre hogy a még meglevő fészkelő helyek, minők az odvas fák, esenderesek sat. tartassanak fenn.

Ennyi mostanra elegendő lett volna, mivel ily rendszabályok által megszüntetnének a madarak kényszerű kivándorlása. Jövőre pedig nagyobb mérvű sikert ígérő óvó rendszabályok hozatalára a népiskola előkészítené a tét.

A mi a hazai állatok- és növényeket ismertető munka szükségességét illeti, és hogy egy ily munkának kiadása kormányilag lenne eszközölendő, abban elvileg egyetértek Brehmmel, de a kivitelre nézve nem.

Hogy ily munkára szükségünk van, azt nem kell hosszasan bizonyítanom Erre elég oda mutatnom a száraz Soltészféle természetrajzra, melyet üres hordóként kongatnak népiskoláinkban, ebből ugyan nem fogják a növendékek tudványuk szomját oltani. A gymnasiumokban használt Hanák- és Kriesch-féle munkákban sincs semmi figyelem fordítva hasznos állatainknak gyakorlati célból való ismertetésére, a Hanák munkája pedig más tekintetekben is rég túléltte magát. Ily körülmények között a növendék honnan merítse ismeretét, ily munkák használata mellett hogyan lehet a természetrajzot megkedveltetni, általánosítani?

E bajon segíteni égető szükségnek tartom, de sem a természetrajz gyakorlati irányban terjesztése, sem a madárvás érdekében nem helyeselhetem Brehm indítványát, hogy egyik vagy másik kormány készíttessen szakemberek által egy munkát, mely munka fordítottassék le a többi európai országokban szokásos nyelvekre. Nem helyeselhetem ezt azért, mivel a különböző országsoportok földrajzi fekvése szerint különbözők a madárvásnak, melyeket más-más fajok népesítenek be, ugyancsak földrajzi fekvés szerint különböző a növényzet, minek következtében annyira változik sok madárfajnak jelentősége, hogy míg azok egy zónában hasznosak, a másokban tulnyomólag kártékonyak. Főleg ezért nem ajánlható bármelyik kormány által kiadott, idevágó munkának a többi európai nyelvekre való lefordítása vagy átdolgozása; azért sem ajánlható, mivel minden ilyeszerű munka irásánál tekintetbe kell venni az illető népnek, mely számára készül, miveltségi fokát, a természettudományoknak körében elterjedését, s hogy az illető ország népiskoláiban minő mérvben és mennyire gyakorlati irányban tanítatik a hazai állatok és növények természetrajza, mivel ezen tekintetek figyelembe nem vétele mellett az író vagy igen sokat, vagy igen keveset mond, s mindkét esetben célt téveszt. Célra vezetőnek egy hazai, állataink és növényeink ismertetését tartalmazó oly eredeti munka kiadását tartom, a melyben a gyakorlati hasznosság mellett, az állatok és növényeknek egymáshoz viszonylata tartassék szem előtt, miért is annak készítésével 3—4 szakember bizassék meg, 1—2 zoolog, 1 füvész és egy oly természetrajzi író, kinek feladata lenne az

egész művet egyöntetűen összeállítani lehetőleg népszerű, vonzó modorban; végre elkerülhetetlenül szükségesnek tartom, hogy a munka jó művészek által készített színezett rajzokkal illusztráltság, mivel épen a természetrajz azon tudomány, mely legsikeresebben és gyorsabban szemlélet által tanítható.

Azt, hogy a congressus a vegyes táplálékú madarak védelméről kellőleg nem gondoskodott, szintén oly hiánynak tartom, a melyen segíteni szükséges és pedig több okból: 1-ször mivel ezek között jönnek elő leghasznosabb madaraink, minők például a czinkék; 2-ször mivel ezek nemcsak a sima rovarokat pusztítják, mint az árcsőrűek, hanem a szőrös hernyókat is, melyek között rendkívül kártékonyak jönnek elő, s a melyeket a finomabb alkotású dalosok érintetlen hagynak; 3-ször mivel ezek évelők és épen télen át teszik a legnagyobb szolgálatot erdőben és gyümölcsösökben, tehát azon évszakban, a melyben pusztításuk a hozott nemzetközi határozat szerint megengedettetik.

A fentebbiekből kiindulva, bátor vagyok következő pótfajvaslatomat előterjeszteni:

1-ször. Ajánlatba hozatik, hogy fogadtassék el a bécsi nemzetközi gazdasági és erdészeti congressus által a madár óvás érdekében hozott határozat azon hozzaadással, miszerint a vegyes táplálékkal élő madarakra vonatkozó 3-ik § eként kiegészítendő:

„Kivéve a szürke és vetési varjút, csókát, seregélyt, a fekete- és dalos rigót, bubos pacsirtát, czinkéket, az énekes és fenyő pinyet, tengeliczet, kenderikét, csizet, melyeknek fogdosása minden időben tilos“

2-ször. Vadászati törvényünk a madárvédelmi rendszabályokkal összhangba hozandó.

3-ször. Kerestessenek meg a közoktatásügyi, ipar- kereskedelem és földmívelési miniszteriumok aziránt, hogy:

a) kormány költségén adassék ki egy, viszonyainknak megfelelő, hazai szakférfiak által kidolgozott, színes rajzokkal illusztrált népszerű munka hazai állataink- s növényeinkről, mely munka ingyen kiosztandó a népnevelőknek, papok és erdészeti hivatalok személyzetének.

b) Engedtessek nagyobb tér a népiskolákban a természetrajz tanításának.

4-szer. Kerestessék meg a m. belügyi miniszterium aziránt, hogy méltóztassék közigazgatásilag az irántintézkedni, miszerint indokolatlanul ne romboltassanak szét a még meglevő madárfészkelő helyek, csenderesek, berkek, odvas fák.

5-ször. Tekintettel a madarak számának gyors csökkenésére, léptessenek életbe hazánkban lehető hamar a madár védelemre vonatkozó rendszabályok, nem várva be a nemzetközi kiegyezkedés teljes lebonyolítását.

* * *

Elhunyt hazánkfia az orsz. Magyar Gazdasági Egyesület elnökségéhez intézett kísérő levelében a fennebbi sorokat a következő megjegyzéssel zárta be:

„Nem állítom, nem is állíthatom azt, hogy javaslatom nem hézagos.

Ismerem hibáját, hanem az olyan, hogy azon javaslatom által nem segíthetek, mivel soraim határait messze túllépve annak kellett volna kifejezést adnom, hogy tárgyitassék a néptanító képezdek tanterve, és pedig oly formán, hogy a három éves tanfolyam emeltessék négy évesre, s ez idő főleg a természettudományok gyakorlati tanulása és taníthatására fordíttassék; ezen kívül pedig, láttassanak el a népiskolák szükséges természetrajzi gyűjteményekkel.

Ehhez nem szólhattam hozzá, pedig meggyőződésen szerint mindaddig, míg ez nem történik meg, egy jó, gyakorlati természetrajzi munka kiadása által is csak fél siker fog elértni közgazdaságunk nagy hátrányára.“

A szőlőmetszésről.

[Folytatás.]

2. A csapos fejmetzés.

A csapos fejmetzés rossz hírben van, és szőlőbérleti szerződések alkalmával az köttetik ki rendesen, hogy a bérlo a szőlőt büntetés terhe alatt csapra metszeni ne merészelje.

Világos tanúsága ez annak, hogy a szőlőtőke Magyarországon már meghonosítása idejétől fogva hálás éghajlat alá, de hálátlan szőlősgazdák kezébe került, kik szüretelni ugyan szerettek mindig, de szőlőik jó karban tartásával még kevesebbet törődtek, mint most élő unokáik.

És valóban nem is azon rövidlátó és hanyag szőlősgazdák számára s érdekében tárgyaljuk mi itt a csapos fejmetzést, kik kimerült földben folytonos éhhalállal küzdő szőlőiket, már századokon át kegyelem nélkül sanyargatják, hanem tárgyaljuk számító eszmék ébresztése végett, azok javára, kik annak felfogására képesítvők, miszerint kedvező éghajlati körülmények alatt az élő szervezetnek egyéni kifejlődése és termékenysége mindig egyenes arányt tart azon tápanyag mennyi- és minőségével, mely rendelkezésére bocsátva van. Csak azért győztes minden versenyen az angol telivérlo, s csak azért válik az telivérré, mivel nemzedékeken keresztül a legokoszerűbb gondozásban s természetének megfelelő tápanyagok kellő mennyi- és minőségében részesített; ugyane tényezők következtében adja a jól tartott hollandi tehén naponként a 40 itcze zsíros tejet, miglen a szalmán telelt, bársony(?) „tehenünk“ csekély tején még borját sem tarthatja! Csak az értelmes gondozásnak, bőséges tápláléknak s a cultura törvényei gyakorlati alkalmazásának köszönhetjük, hogy a Görögországban, vadon előforduló, sovány és jelentéktelen vad káposzta növényke (Brassica) a belgák ápolása alatt magát karfióllá kinőtte, melyből napjainkban egy-egy szép rózsza 2—3 fontot is nyom, s így megy ez végig az egész szerves természetben, s nem tehet kivételt a szőlőtőke sem, mely amugy is egyik kiváltsága az általános édes anyának; s azért ápoljuk s tápláljuk csak azt szintugy, mint az angol lovát, a hollandi ember tehenét, a belga karfiol plántáit, s akkor bátran metszhetünk majd minden tőkénkre 1—2 csapot vagy akár egy pár iv vesszőt is; sőt akkor kénytelenek is leendünk erre, miszerint a tőke tápnedvei bő készletének elegendő tért és alkalmat adhassunk, hogy termékenysége bőségét tápanyagai bőségéhez képest is fejthesse.

Irunk tehát ma már, a midőn a csapos fejmetzést tárgyaljuk, a jövőndő nemzedék haszna s érdekében; — érdekében azon nemzedéknek, mely alkalmasint ma-holnap csak nevetni fogja a mai jó öregeket, kik elfogultságukban megkoplaltatván szőlőiket, maguk is eleget koplaltak azok szük fermése mellett, melyet azonban csak ugy erőltettek rájuk.

A csapos fejmetzés csak keveset különbözik a tiszta vagy kopasz fejmetzéstől. Ennél, mint mondók, egy-egy szemre vágatnak vissza a fejből fakadt vesszők egytől egyig, amannál 2—3 szemes csapra hagyunk meg 1—2 vesszőt a végett, miszerint azok következtében a fűrtök száma is megszoríttassék. A csapos fejmetzésnél arra ügyeljen a metsző, hogy a csapok ne egymás mellé, hanem egymástól arányos távolságra kerüljenek, részint azért, miszerint a tőke nedvkeringése szintén helyes arányokban szétosztassék, részint pedig azért, miszerint a fej és csapokból kitakadandó hajtások aránytalan sűrűségbe ne kerüljenek, s kö-